

Резултати од јавната расправа и став по однос на истите од објавената Намера за спроведување на постапка на јавен тендер со јавно наддавање

Агенцијата за електронски комуникации (АЕК) на 06/04/2022 објави Намера за спроведување на постапка на јавен тендер со јавно наддавање (Намера). Времетраењето на јавната расправа по објавената Намера беше заклучно со 13/05/2022. По завршувањето на јавната расправа до АЕК пристигнаа Писма за искажување на интерес од следниве заинтересирани страни:

- Неотел-за Одобренија: В41, В44, В45 и В46
- А1 Македонија- за Одобренија: А3 и В2 и
- Македонски Телеком-за Одобренија: А2 и В3.

Во прилог на Писмата за искажување на интерес, заинтересираните страни доставија и предлози и коментари по однос на јавната расправа за Намерата.

А1 Македонија: 1. Во Намерата, Агенцијата за електронски комуникации (во понатамошниот текст: „Агенцијата“) изјавува дека рокот на важност на одобренијата за користење на радиофреквенции А1, А2, А3, В1, В2, В3, С1, С2, С3 и С4, по примерот на останатите регулаторни тела од европските држави и во согласност со ЕЕСС, ќе биде 15 години со можност за продолжување за уште 5 години.

Мора да напоменеме дека ЕЕСС не е имплементиран во Република Северна Македонија и заради тоа не може законски да биде директно применет. Предложените рокови на важност на одобренијата не се во согласност со Законот за електронски комуникации (во понатамошниот текст „ЗЕК“). Во согласност со член 143 од ЗЕК Агенцијата издава одобрение за користење на радиофреквенции за време не подолго од 20 години, а во согласност со член 144 времетраењето на важноста на одобрението за користење на радиофреквенции може да се продолжи по барање на имателот на истото. Барањето за продолжување на важноста на одобрението се доставува до Агенцијата, во рок не пократок од 30 дена и не подолг од шест месеци, пред истекот на неговата важност. Доколку се оцени дека се исполнети условите Агенцијата издава ново одобрение, за време не подолго од дваесет години. Заради тоа во тендерската документација не може да се ускрати ова право на имателот на одобрението, спротивно на ЗЕК кој е во важност во периодот на спроведување на постапката на доделување на одобренијата. Дополнително, 5Г технологијата подразбира значителни инвестиции во нова опрема и замена на постоечката во согласност со измените на ЗЕК од 2021 година и поради тоа добивање на одобрение помало од 20 години би ја довело во прашање и исплатливоста на самата инвестиција.

А1 Македонија предлага измена на првата реченица од точка 4 од Намерата каде треба да стои: „Рокот на важност на одобренијата за користење на радиофреквенции А1, А2, А3, В1, В2, В3, С1, С2, С3 и С4, ќе биде 20 години со можност за продолжување во согласност со член 144 од Законот за електронските комуникации.“.

АЕК: Иако ЕЕСС не е имплементиран во македонската регулатива сегашното законско решение го задоволува барањето за рокот. Рокот на важност на одобренијата за користење на радиофреквенции А1, А2, А3, В1, В2, В3, С1, С2, С3 и С4, ќе биде 15 години со можност за продолжување во согласност со член 144 од Законот за електронските комуникации (ЗЕК).

А1 Македонија: Во Намерата Агенцијата во алинеја б) од точка 4 изјавува дека Операторите што ќе добијат одобрение за национално покривање се должни со новоиздадените и постоечките одобренија за користење на радиофреквенции да ја обезбедат следната покриеност (согласно Националниот оперативен бродбенд план):

- До крајот на 2023 година најмалку еден град да биде покриен со 5G сигнал,
- До крајот на 2025 година, главните коридори согласно Договорот за основање на транспортна заедница на основната и сеопфатна патна мрежа во државата да бидат покриени со непрекинат 5G сигнал,
- До крајот на 2027 година сите градови во државата да бидат покриени со непрекинат 5G сигнал и
- До крајот на 2029 година, секој граѓанин да има можност за пристап до интернет преку 5G со минимална брзина на пристап до интернет од најмалку 100 Mbps.

Но, мора да напоменеме дека ова се стратешки определби на државата определени во Националниот оперативен бродбенд план кои треба да бидат преточени во конкретен акциски план. За таа намена, должност на Агенцијата е да воспостави техничко мерливи обврски за покривање, кои се реално возможни, со кои ќе бидат исполнети овие стратешки определби определени со Националниот оперативен бродбенд план.

A1 Македонија предлага Агенцијата во согласност со своите законски надлежности да ги определи обврските за покривање, кои може да бидат исполнети, земајќи ги во предвид технолошките карактеристики на 5G технологијата. Предлог:

- До крајот на 2023 година најмалку еден град да биде покриен со 5G сигнал,
- До крајот на 2025 година, 80% главните коридори,
- До крајот на 2027 година 90% од територијата на сите градови во државата да бидат покриени со непрекинат 5G сигнал,
- До крајот на 2029 година, секој граѓанин да има можност за пристап до интернет преку 5G со минимална брзина на пристап до интернет од најмалку 100 Mbps во урбаните средини во државата.

АЕК: Обврските за покриеност се преземени од Националниот оперативен бродбенд план кој што е усвоен од Владата на Македонија на 02/04/2019, а во чија изработка покрај претставници на АЕК и Министерството за информатичко општество и администрација, учествуваа и претставници на операторите во Македонија и Агенцијата не може да ги намалува (на пример предлогот за 80% покриеност на главните коридори е помал од обврската од НОБП главните коридори да бидат покриени со непрекинат 5G сигнал, односно 100% покриеност)

A1 Македонија: Во однос на синхронизација од алинеја с) од точка 4 во Намерата Агенцијата наведува дека Операторите што ќе добијат одобрение за национално покривање во опсегот 3400-3800 MHz се должни да користат преферирана синхронизациска шема - Рамка А («DDDSU») од ECCREC(20)03, а доколку операторот не се прилагоди на усогласена синхронизациска шема должен е да обезбеди заштитен опсег во рамките на доделениот фреквенциски блок.

A1 Македонија посочува дека вака предложената Рамка А мора да се усогласи не само во рамки на територијата на Република Северна Македонија, туку дека истата мора да биде во координација со соседните Земји, заради тоа што во спротивно ќе имаме значителни проблеми во пограничните региони. Следствено, за да биде појасно A1 Македонија предлага доколку Агенцијата цени за потребно да дефинира минимална ширина на заштитниот опсег во рамките на доделениот фреквенциски блок или да воведо заштитен опсег од 10 MHz помеѓу блоковите од 100 MHz распределбата во опсегот 3.X GHz да ја направи на следниот начин:

АЕК: Во Намерата е дефинирана наведената рамка за синхронизација од причина операторите да имаат максимална искористеност на фреквенцискиот опсег со ширина од 100 MHz. Тоа е во согласност и со регулаторните цели и начелото за ефикасно користење на радиофреквенцискиот спектар. Инаку и во самата Намера во делот за синхронизација е наведено: Доколку операторот не се прилагоди на

усогласена синхронизациска шема должен е да обезбеди заштитен опсег во рамките на доделениот фреквенциски блок. Кога ќе се јави потреба за интензивно UL користење, Агенцијата во соработка со операторите ќе дефинира нова рамка за синхронизација со соодветен преоден период.

За очекување е опсегот 3.X GHz првенствено да се користи за обезбедување на капацитет, а поретко за обезбедување на покриеност. Поради тоа не се очекуваат проблеми во пограничните региони. Меѓутоа доколку се појави штетна интерференција од некоја од соседните земји ќе се пристапи кон склучување/измена на спогодба за координација со соодветната држава.

A1 Македонија: Од Намерата произлегува дека еден оператор може да ги добие сите објавени блокови на фреквенции и со тоа Агенцијата ќе воведо целосен монопол на македонскиот пазар при што државата и корисниците ќе бидат вратени 25 години наназад кога само еден оператор можеше да дава ваков тип на услуги.

Се надеваме дека заради заштитата на конкуренција на пазарот Агенцијата не сака да дозволи еден оператор да добие повеќе од едно одобрение во А, В и С опсезите и со тоа да го ремонополизира пазарот за мобилни електронски комуникациски услуги.

Во отсуство на услов, со кој на еден оператор нема да му се дозволи да направи прекумерна акумулација на повеќе од едно одобрение по радиофреквенентен бенд, постои можност на еден оператор да му бидат доделен целокупниот расположлив фонд на фреквенции што е спротивно на одредбите од член 2 на ЗЕК каде што е дефинирано дека цел на законот е да обезбеди:

- поттикнување на развојот на јавните електронски комуникациски мрежи и услуги во Република Македонија, со цел да се обезбеди економски и социјален развој,
- поттикнување на користењето и развојот на широкопојасен пристап до услуги (broadband),
- заштита на правата на корисниците, вклучувајќи ги крајните корисници со инвалидитет и крајните корисници со посебни социјални потреби,
- обезбедување на ефикасна и одржлива конкуренција на пазарот за електронски комуникации,
- обезбедување на универзална услуга,
- ефикасно користење на радиофреквенцискиот спектар и нумерацијата,
- унапредување на развојот и поттикнување на инвестиции во јавните електронски комуникациски мрежи со воведување на нови технологии и услуги, а особено со воведување на следни генерации на јавни електронски комуникациски мрежи и
- обезбедување на доверливост на комуникациите.

Ваквото решение е исто така спротивно со став 1 од членот 129 од ЗЕК:

(1) Правно или физичко лице може да користи радиофреквенции во Република Македонија врз основа на одобрение за користење на радиофреквенции, што го издава Агенцијата, а што е во согласност со Планот за намена на радиофреквенциските опсежи и Планот за доделување и користење на радиофреквенции со цел да се:

- избегне појава на штетни интерференции,
- обезбеди технички квалитет на услугата,
- заштити ефикасната употреба на радиофреквенцискиот спектар или
- исполнат цели од јавен интерес преку доделување на радиофреквенции за вршење на радиодифузна дејност.

Исто така отсуство на ваков услов е спротивно на регулаторната политика за обезбедување на јавни мобилни електронски комуникациски мрежи/услуги, за обезбедување на присуство на пазарот на повеќе од два мрежни оператори.

Дополнително ваквото решение е спротивно на член 3 од Повеќегодишната програма на политиката за радиоспектрум на Европската комисија (DECISION No 243/2012/EU OF THE EUROPEAN

PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 14 March 2012 establishing a multiannual radio spectrum policy programme) посебно на став (i) каде е јасно наведено:

„(i) maintain and develop effective competition, in particular in electronic communication services, by seeking to avoid, through ex ante measures or ex post remedies, the excessive accumulation of rights of use of radio frequencies by certain undertakings which results in significant harm to competition;“

A1 Македонија предлага во согласност со ЗЕК, регулаторната политика во однос на користењето на фреквенции за обезбедување на јавни мобилни комуникациски мрежи/услуги во текстот во точка 3 од Намерата да се додаде дека на ист оператор не може да му биде доделено повеќе од едно одобрение од радиофреквенцискиот опсег 700 MHz (A одобренија), едно одобрение за национално покривање од опсегот 3.x GHz (B одобренија) и едно одобрение за национално покривање од опсегот 26 GHz (C одобренија).

АЕК: Со евентуалното ограничување на ист оператор да не може да му биде доделено повеќе од едно одобрение во секој опсег, во ситуација кога имаме само два оператори, нема да има можност за наддавање и нема да се постигне пазарната вредност на радиофреквенциите.

A1 Македонија: Во Намерата Агенцијата никаде не го споменува потребниот депозит кој треба да го уплатат заинтересираните оператори доколку сакаат да учествуваат на можниот јавен тендер со јавно наддавање. Тоа предизвикува одредена несигурност кај операторите кои сериозно се заинтересирани за добивање на одобренија од објавените опсези.

A1 Македонија предлага висината на депозитот да изнесува 10% од почетниот износ на пазарната вредност на радиофреквенциите согласно со став 2 од член 140 од ЗЕК.

АЕК: Потребниот депозит за учество на можниот јавен тендер со јавно наддавање се дефинира во Одлуката за распишување на тендер. Депозитот треба да биде одреден на начин што истиот да не претставува пречка за заинтересираните оператори.

Македонски Телеком: Агенцијата предлага рокот на важност на одобренијата за користење на радиофреквенции A1, A2, A3, B1, B2, B3, C1, C2, C3 и C4, по примерот на останатите регулаторни тела од европските држави и во согласност со ЕЕСС, да биде 15 години со можност за продолжување за уште 5 години.

Во Законот за електронски комуникации важноста на одобренијата е дефинирана во член 143 став 1 и изнесува не подолго од 20 години. Предлогот важноста на одобрението да биде согласно одредбите на ЕЕСС не може да се примени се додека Законот за електронски комуникации не е усогласен со ЕЕСС, што веројатно ќе се случи во наредните години, но сепак во овој момент кај нас ЕУ регулативата во врска со важноста на одобренијата не е на сила. Заради регулативна предвидливост и поврат на инвестициите и трошоците во новите мрежи и електронски комуникациски услуги, предлог на МКТ е важноста на одобренијата да биде 20 години со можност за продолжување согласно одредбите од важечкиот закон.

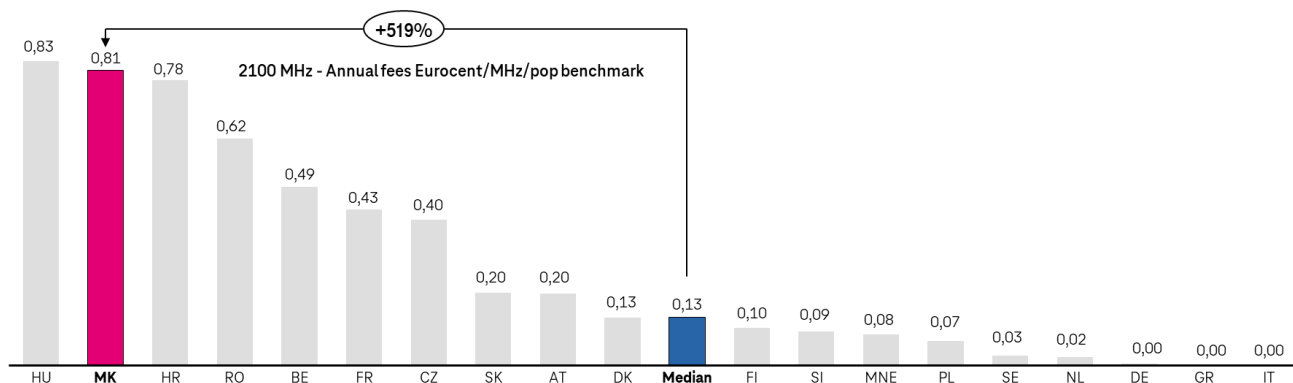
АЕК: Иако ЕЕСС не е имплементиран во македонската регулатива сегашното законско решение го задоволува барањето за рокот. Рокот на важност на одобренијата за користење на радиофреквенции A1, A2, A3, B1, B2, B3, C1, C2, C3 и C4, ќе биде 15 години со можност за продолжување во согласност со член 144 од Законот за електронските комуникации (ЗЕК).

Македонски Телеком: Во 2021 година по спроведената јавна расправа, Агенцијата ги намали годишните надоместоци за користење на радиофреквенции за опсегот 700 MHz и 3.x GHz за 50%, меѓутоа ова намалување не се однесуваше и на останатите опсези во мобилна служба, особено за опсегот 2100 MHz.

Во графикот подолу се прикажани годишните надоместоци во европските земји во Eurocent/MHz/pop/ од кој се гледа дека во опсегот 2100 MHz Македонија има надоместок со висина многу над европскиот просек. Во опсегот 2100 MHz единствено во Унгарија годишниот надоместок за користење на радиофреквенции е повисок од Македонија, во Хрватска од 01.01.2022 има значително намалување на годишните

надоместоци во сите опсези и се пониски од надоместоците во Македонија. Исто така треба да се напомене дека Хрватска има намера значително да ги намали годишните надоместоци за “legacy “ опсезите по 2024 година по продолжување на лиценците. Во опсегот 2100 MHz надоместокот за користење на радиофреквенции во Македонија е +519% над медијан вредноста.

Слика 1. Годишните надоместоци за 2100 MHz во ЕУ земјите со статус Април 2022 година

Како заклучок од погоре опишаниот ЕУ бенчмарк предлагаме намалување на годишниот надоместок за користење на радиофреквенции за 50% во опсегот 2100 MHz. Со тоа би се приближиле до нивото на ЕУ бенчмарк а средствата од намалувањето на годишните надоместоци ќе бидат употребени за повеќе инвестиции во изградба на 5G мрежа и многу побрзо исполнување на сите обврски за покриеност дефинирани во точка 4 b) од Намерата, односно поскоро остварување на обврските за покривање од Националната бродбенд стратегија дефинирани да се остварат до 2027 и 2029 година.

Дополнително, доделените радиофреквенции на 700 MHz, 3.x GHz и 2100 MHz на двата мобилни оператори ќе значат и дополнителен прилив во буџетот на Агенцијата за приближно 2 милиони евра. Со 50% намалување не само на годишниот надоместок на 3.x GHz и 700 MHz туку и на 2100 MHz, буџетот на Агенцијата ќе се зголеми за приближно 630 000 евра што е дополнителен аргумент дека намалувањето на годишните надоместоци нема да ги афектираат тековните финансиски обврски на Агенцијата.

АЕК: Овој коментар се однесува на Правилникот за начинот на пресметка на годишниот надоместок за користење на радиофреквенции. Во случајов се работи за Јавна расправа по објавената Намера.

Македонски Телеком: Во Намерата Агенцијата наведува дека параметрите за квалитет на јавните електронски комуникациски услуги што се обезбедуваат треба да бидат во согласност со „Правилникот за параметрите за квалитет на јавните електронски комуникациски услуги кои се остваруваат преку јавна радиокомуникациска мрежа“.

Би сакале да потенцираме дека доколку се зголемат целните вредности на параметрите за квалитет во правилникот, особено целната вредност за брзината на пренос на податоци, тоа би создало кај операторите несигурност од аспект на идните обврски, односно значи дополнителни непредвидени обврски кои операторите би ги имале надвор од условите на 5G тендерот.

Предлагаме и сметаме дека е неопходно во првите 3 до 4 години од купување на 5G спектарот да не се зголемуваат целните вредности на параметрите за квалитет во правилникот, а секоја евентуална промена на вредностите да ги изразува реалните кориснички потреби. Целните вредности на брзината на пренос на податоци треба да го следат развојот на услугите и не смеат да бидат поголеми од потребите на “used cases” кои моментално се во употреба (на пример: 4k видео бара проток од приближно 25Mbps при што 4k сеуште не е најкористен формат за следење на ТВ).

АЕК: Овој коментар се однесува на Правилникот за параметрите за квалитет на јавните електронски комуникациски услуги кои се остваруваат преку јавна радиокомуникациска мрежа. Во случајов се работи за Јавна расправа по објавената Намера.

Македонски Телеком: Агенцијата предлага висината на најнискиот износ на еднократниот надоместок за користење на радиофреквенции за опсегот 700 MHz за 2x10 MHz да изнесува 5,25 милиони евра а за опсегот 3.x GHz за 100 MHz да изнесува 2,9 милиони евра.

Според анализите кои ги подготви Македонски Телеком, а кои се темелат на податоци за најниска вредност на еднократниот надомест во ЕУ земјите во кои во изминатите години се спроведоа постапки за доделување на 5G радиофреквенции, при што се земени во предвид бројот на население во државите и куповната моќ на населението, најниската вредност на еднократниот надомест е приближно иста со предложената од страна на Агенцијата. Поради тоа Македонски Телеком е подготвен да ги прифати износите на еднократен надомест за 2x10 MHz на 700 MHz и 100 MHz на 3.x GHz предложени од Агенцијата во Намерата.

Во насока на финализирање на процесот на продажба на фреквенциите, Македонски Телеком сака да изрази подготвеност да плати износ од 8,15 милиони евра за пакетот, 2x10 MHz на 700 MHz и 100 MHz во опсегот 3.x GHz, со важност на одобренијата од 20 години и можност за продолжување согласно одредбите од важечкиот закон.

АЕК: Рокот на важност на одобренијата за користење на радиофреквенции А1, А2, А3, В1, В2, В3, С1, С2, С3 и С4, ќе биде 15 години со можност за продолжување во согласност со член 144 од Законот за електронските комуникации (ЗЕК).

Став на АЕК: Бидејќи примениот број на писма за искажување на интерес е помал или еднаков на објавениот број на одобренија за користење на радиофреквенции што ќе се издаваат, во согласност со член 134 став (6) алинеја 2, АЕК ќе спроведе постапка за издавање на одобрение за користење на радиофреквенции врз основа на поднесено барање за користење на радиофреквенции согласно со член 133 од ЗЕК, по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија за висината на еднократниот надоместок.

Скопје, 20/05/2022

Агенција за електронски комуникации